

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Українська економіка напередодні URC2025 та нового бюджетного циклу

Підготовлено за підтримки Міжнародного фонду "Відродження"

Київ, 26 червня 2025 року

Вступ або про що ми говоримо

Агресія рф — виклик самому існуванню України як незалежної держави.

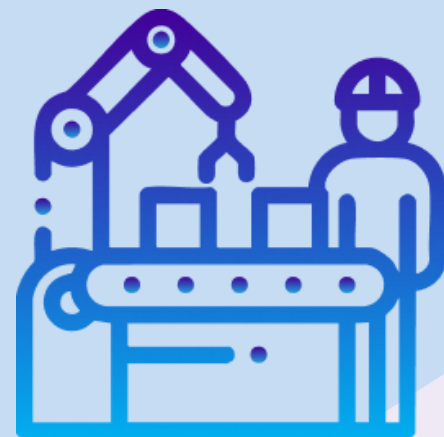
Війна — це **тяжке випробування** спроможності країни захистити себе та економічної спроможності вистояти за умов війни.

Вироблення економічної політики потребує певного узагальненого бачення, де ми перебуваємо зараз та які виклики стоять перед Україною.

Чому ми говоримо про ці речі саме зараз?

- **10-11 липня відбудеться чергова щорічна конференція з відбудови України.** Цей форум — гарна нагода об'єктивно оцінити нинішній стан економіки та проблеми, які вимагають врахування та вирішення в процесі відновлення.
- **В Україні починається черговий бюджетний цикл** — підготовка Бюджетної декларації на 2026-2028 та Державного бюджету України на 2026 рік. Розуміння проблем — перший крок на шляху їх вирішення.

Економіка сьогодні: стійкість чи крихкість

Чи можемо ми говорити про стійкість економіки сьогодні?

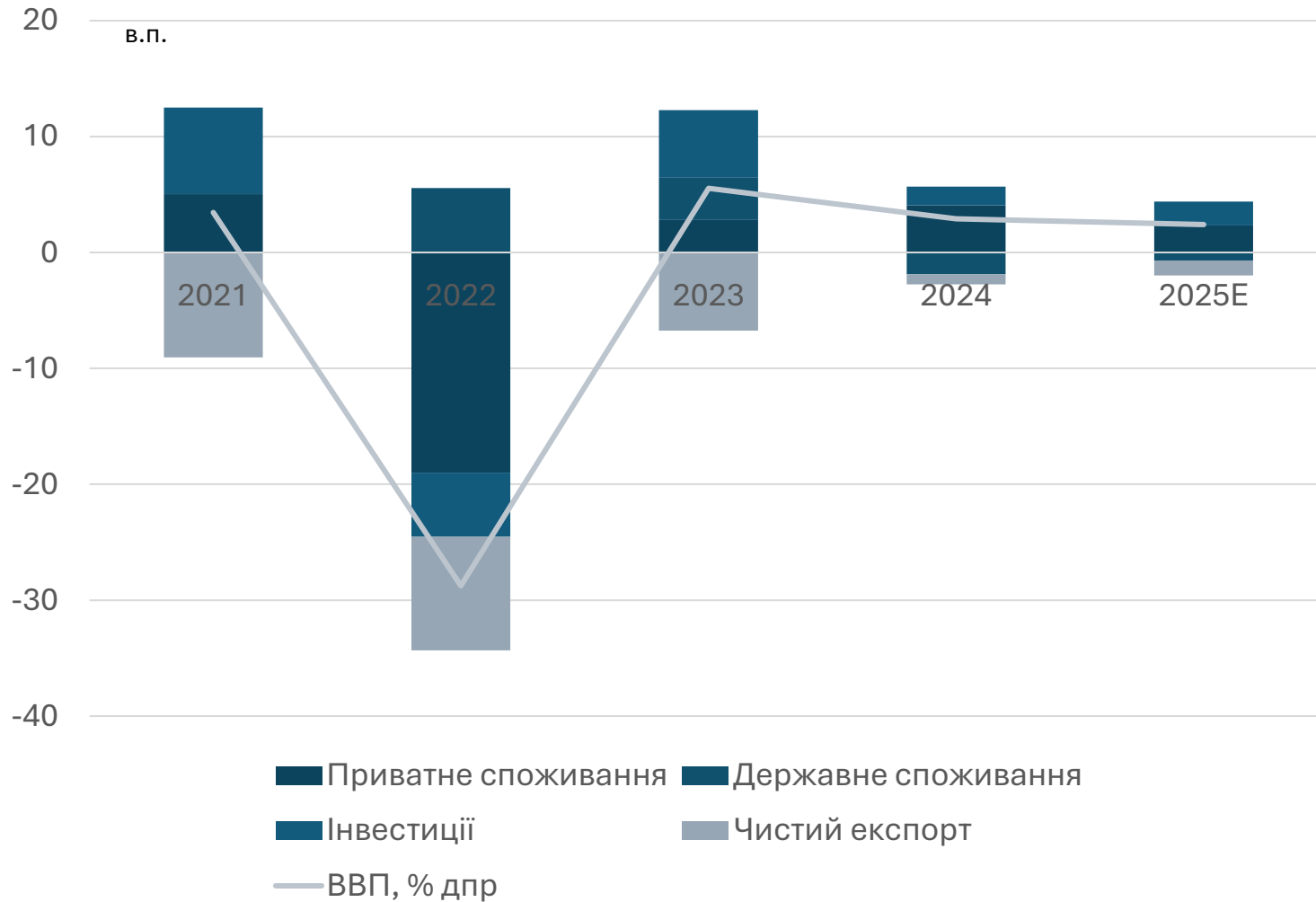

З першого дня повномасштабної війни:

- Уряд (в широкому сенсі) був дієвим
- Бізнес адаптувався та швидко реагував на виклики
- За оцінкою 31,5 млн осіб проживає в Україні (хоча 5 млн виїхало): люди активно донатять, а громадянське суспільство активно включилось в нагальні потреби держави та суспільства
- Міжнародні партнери, хоча і повільно та іноді нестабільно, надавали військову та фінансову допомогу

Але чи це справді стійкість, коли кожен елемент досить крихкий?

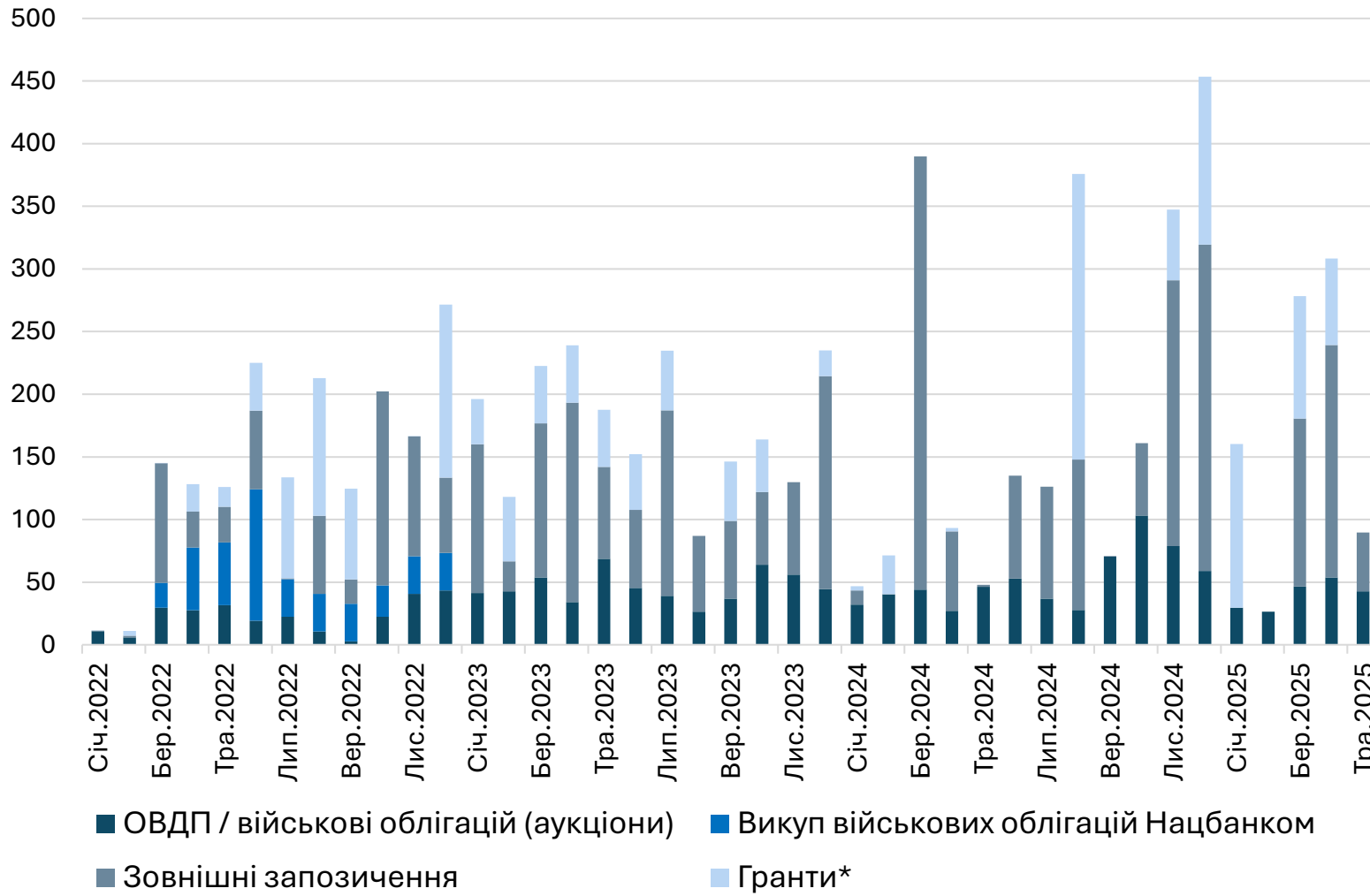
Економічна ситуація далека від ідеалу

Примітка: E – оцінка ІЕД Джерело: Держстат, ІЕД

- За оцінкою ІЕД реальний ВВП в першому кварталі зріс лише на 0,7% дпр, а в травні на 1,1% дпр.
Реальний ВВП залишається на понад 20% нижчим за 2021 рік
- Безпекові фактори надзвичайно важливі як для населення, так і для бізнесу
- **Виклики для бізнесу:** брак робочої сили, логістика, дорожчі фактори виробництва
- **Невизначеність залишається високою:**
  - Активність бойових дій
  - Військова та фінансова міжнародна допомога
- **Стабільність та послідовність** міжнародної підтримки є важливою
- Міжнародна допомога ґрунтується на довірі

Міжнародна допомога фінансує половину витрат Держбюджету

Джерело: Мінфін

- Більшість фінансування надходить за принципом «гроші за реформи»
- **Але реформи потрібні саме Україні** – це про стійкість та створення підґрунтя для економічного зростання
- **Міжнародна допомога** надходить як гранти та пільгові позики
- **Програма МФ** – орієнтир для більшості донорів, а тому виконувати структурні маяки обов’язково, але є затримки
- **Виконання Плану України** є важливим для фінансування від ЄС, але вже є невиконання індикаторів
- **Фінансування достатньо для 2025 року**, але існує фінансовий розрив на 2026 рік

Виваженість та послідовність важливі

- **Фінансування відновлення обмежене** і здійснюється за кошти МФО: пріоритизація та ефективність витрачання коштів важливі
- Важливе значення – **наявність житла** – для повернення українців з-за кордону, ВПО, а також українців, які поки що залишились на ТОТ, але готові переїхати
- Обороздатність України залежить від внутрішніх надходжень, передусім від сплати податків. Тому **чесна та прозора сплата податків бізнесом – це параметр соціальної відповідальності бізнесу сьогодні**
- **Фінансування на 2025 рік достатньо, тоді як на 2026 рік поки що існує розрив фінансування** – потреба зберегти довіру міжнародних партнерів, а для цього треба реформи

Порядок денний реформ сформований

Реформи визначені в ряді документів:

- Програма МВФ
- План України
- Але найбільше – реформи та зміни, необхідні для Євроінтеграції

Реформи визначено у багатьох сферах, зокрема:

- Ефективного управління публічними фінансами, включно з кроками відновлення середньострокового бюджетного планування, якісного управління публічними інвестиціями, ефективної роботи Податкової та Митної служб
- Фахової державної служби
- Якісного бізнес-середовища, включно з дерегуляцією, реформою судів та правоохоронних органів
- Стійкої енергетики
- Ефективного корпоративного управління

**Владі треба відмовитись від будь-яких
популістських програм
та докласти зусиль до подальшого
підвищення ефективності видатків та
мобілізації внутрішніх доходів**

Стійкість, страхи та майбутнє бізнесу в Україні

Стійкість українського бізнесу під час війни

- **Попри** регулярні ракетні обстріли, відключення електроенергії та масове переміщення працівників, **приватний сектор продовжує працювати, адаптуватися, а подеколи навіть зростати.**
- Опитування керівників підприємств, проведені з 2022 по середину 2025 року, **показують сталу тенденцію — хоча бізнес-очікування коливаються** залежно від ситуації на фронті та макроекономічних умов, **основний оптимізм українського бізнесу залишається незмінним.**
- Цей оптимізм не є «наївним» чи «оптимізмом від безвиході» — він **ґрунтується на досвіді.**

На слайдах 12-20 використані дані Щомісячного опитування підприємств IER-NRES, графіки зі слайдів 15, 17, 19 взято з презентації "Стежка крізь ліс випробувань", від 11 червня 2025 року

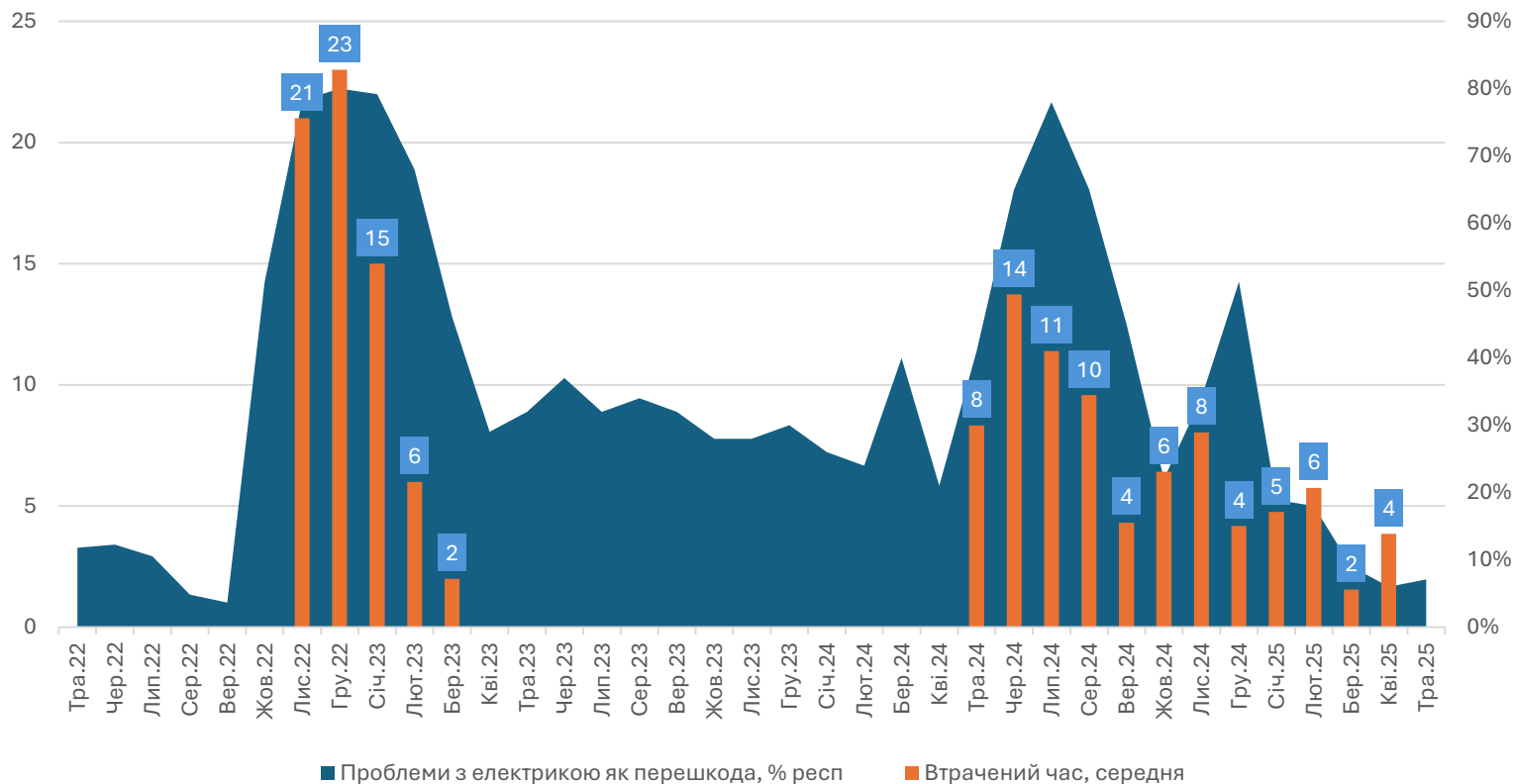
Приклад стійкості 1. Налагодження втрачених зв'язків

- **Порушення зв'язків — одна з важливих проблем, що виникла з початком повномасштабного вторгнення. Вона досягла піку у 2023 році, коли 42,4% підприємств вказали її як перешкоду №3.**
- **Але вже за рік — у жовтні 2024 року лише 8,6% компаній продовжували бачити це як проблему.**
- **Це один із найпоказовіших прикладів гнучкості та відновлення, бо підприємства переорієнтувались, сформували нові зв'язки, вийшли на локальні чи регіональні ринки і відновили довіру**

Приклад стійкості 2. Як бізнес навчився працювати в блекауті

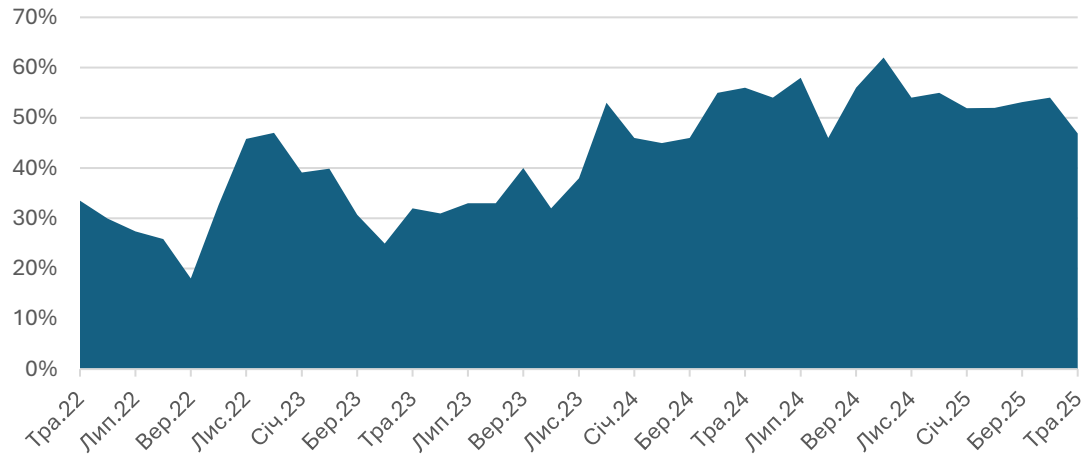
Оцінки бізнесом перебоїв з електропостачанням

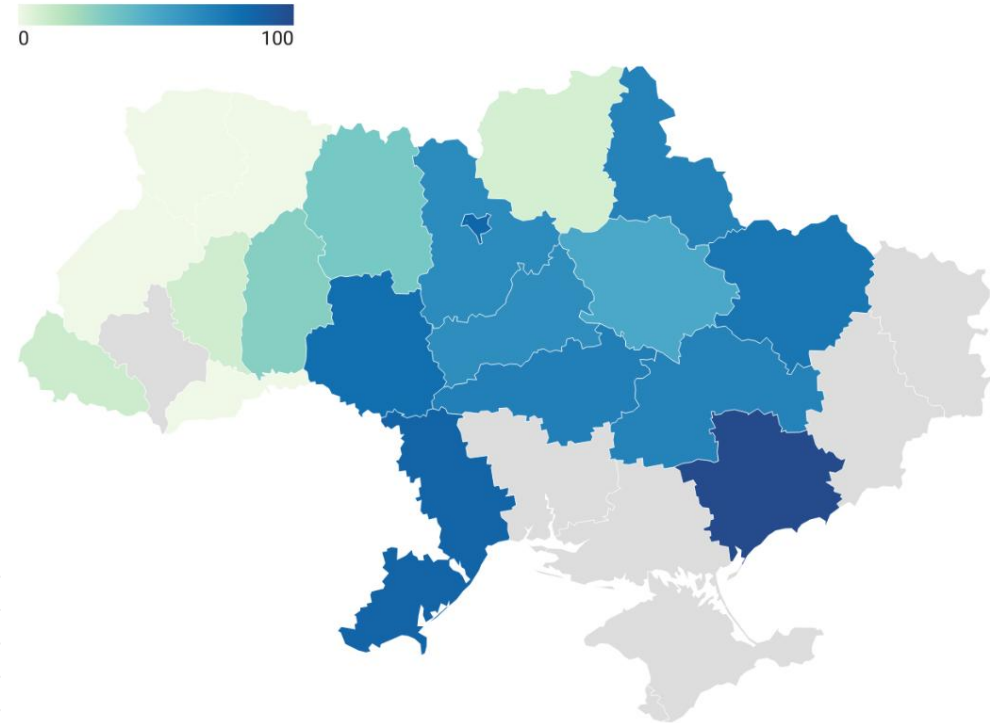
- **Втрати часу через відключення у 2022 році були суттєвими** — у листопаді–грудні підприємства втрачали 21–23% робочого часу.
- **Уже влітку 2023 року ці втрати зменшились до 2–6%**, завдяки впровадженню генераторів, зміні графіків та автономним рішенням.
- **Після атак навесні 2024 року втрати не перевищили 8%**, що демонструє сталу адаптацію бізнесу до енергетичних загроз.

Нова реальність 1. Фізична небезпека як атрибут бізнес клімату в Україні

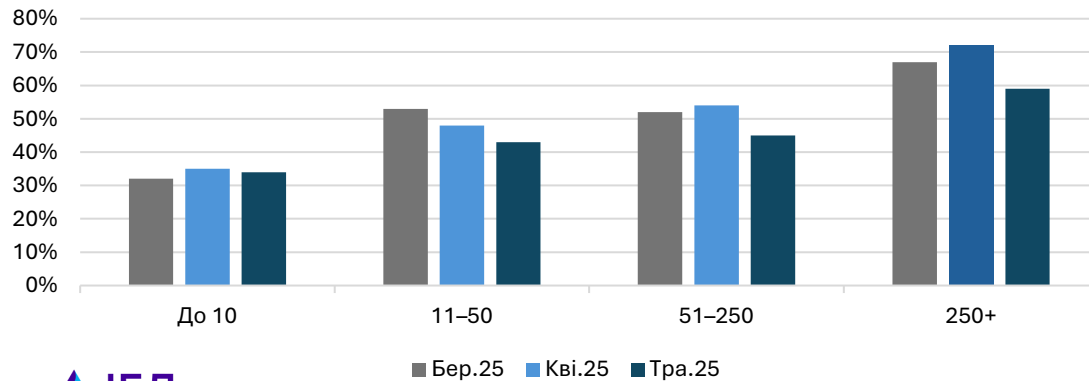
Небезпечно працювати як перешкода, % підприємств

«Небезпечно працювати» в травні 2025 за регіоном, % підприємств

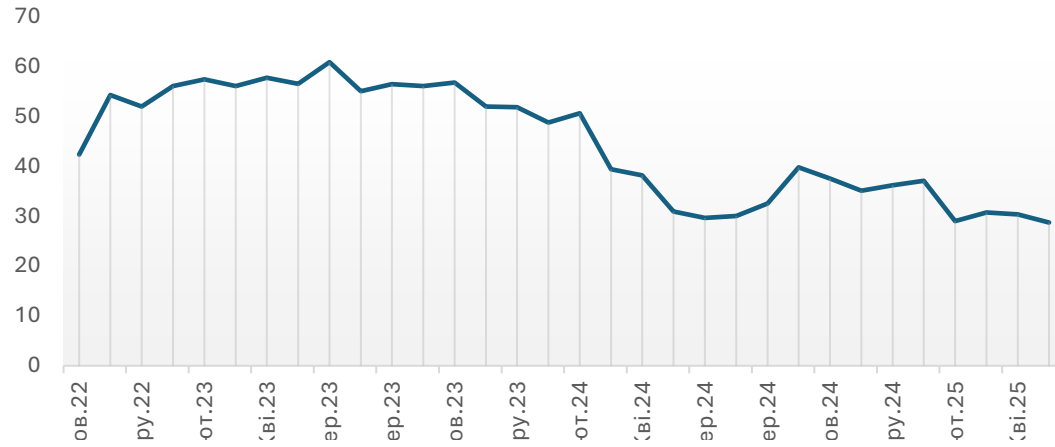

"за розміром підприємств, % респондентів

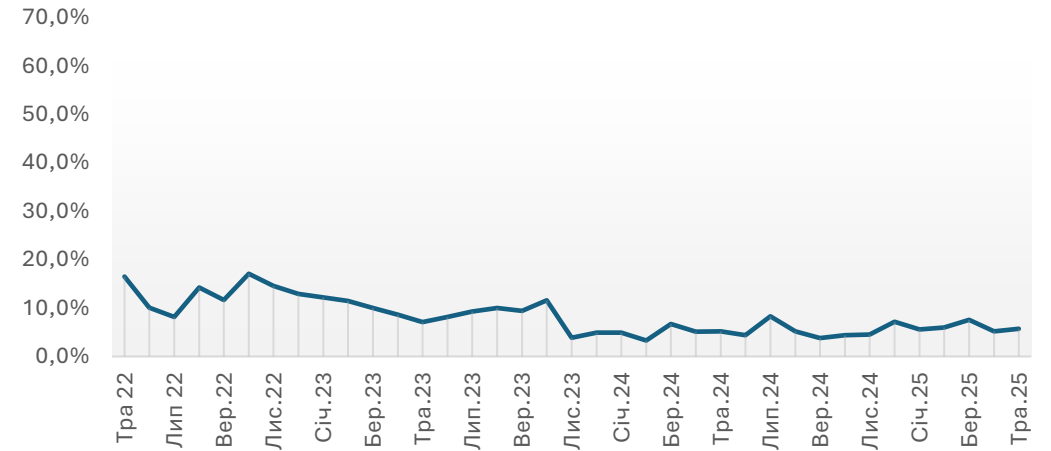

Нова реальність 2. Невизначеність

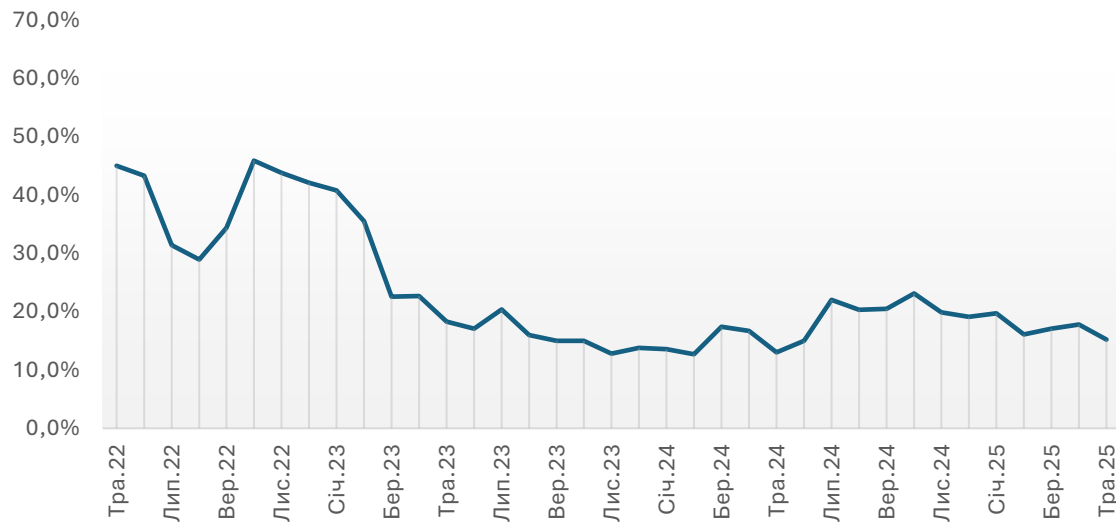
% підприємств, що не дали прогноз на два роки

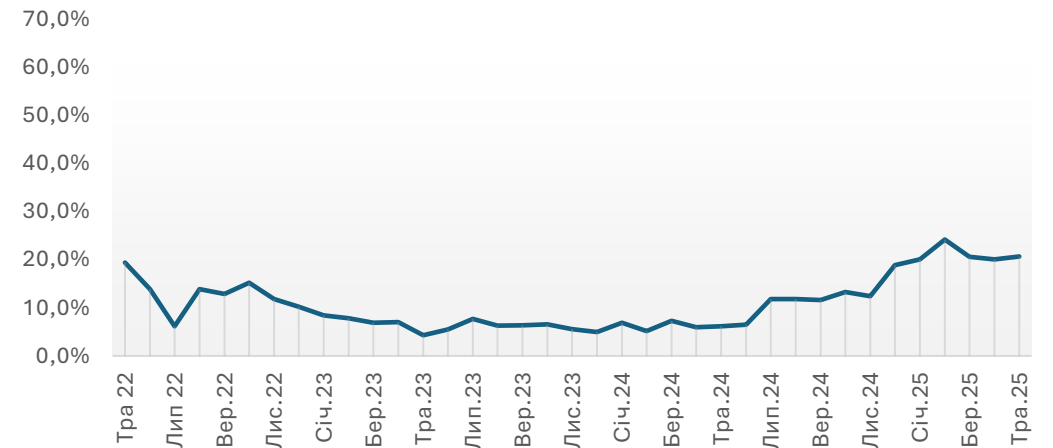
% підприємств, що не дали прогноз на 3 місяці (обсяг випуску)

% підприємств, що не дали прогноз на півроку

% підприємств, що не дали прогноз на 3 місяці (обсяг експорту)

"Позитив" 2022-2025 років

В середині 2022 року понад **40% підприємств не могли дати жодного економічного прогнозу**, але вже на початку 2023 року більшість підприємств повернулись до планування в горизонті 3–6 місяців, а з 2024 року — почали обережно формувати дворічні стратегії). частка компаній без бачення перспективи на 2 роки знизилась із 60% (у 2023) до 39% у травні 2025

Протягом 2022–2023 років бізнес-клімат змінився від стану шоку й суттєвих операційних труднощів до обережної стабілізації та планування майбутнього в 2024-2025

Очікування в травні 2025

- **Базові короткострокові очікування** (виробництво, продаж) залишаються позитивними
- **Очікування на 6 місяців залишаються позитивними**, хоча й дещо нижчими, ніж у попередні періоди — бізнес адаптувався до невизначеності.
- **В довгостроковій перспективі переважна більшість** — 79,5% — не очікує змін (а значить й погіршення, 15,4% думають, що розширять бізнес за 2 роки й лише 5% очікують на спад

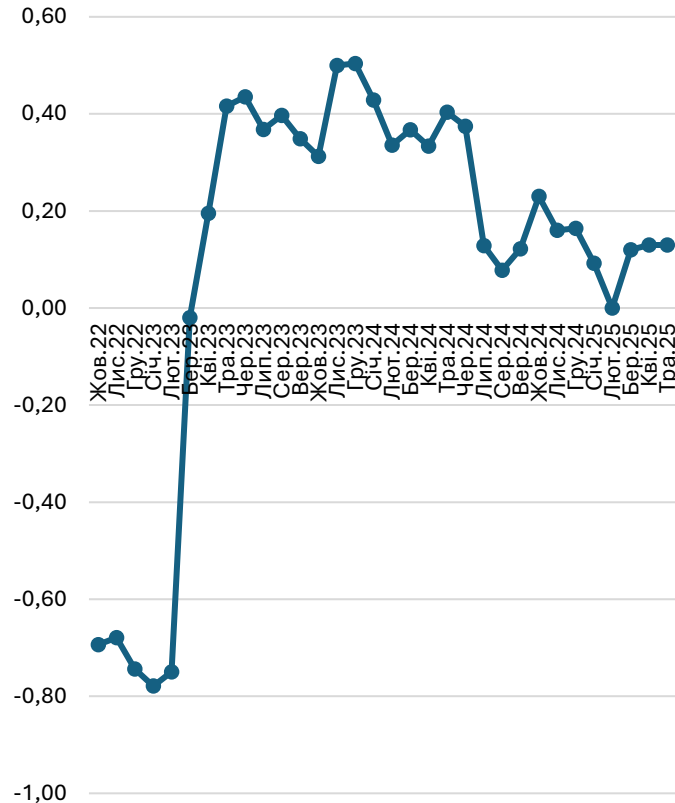

- Частка підприємств, які працюють на повну або майже повну потужність зростав стабільно, досягнувши 2/3
- **Понад 40% підприємств продовжують інвестувати**, що свідчить про стриманий, але реальний оптимізм.

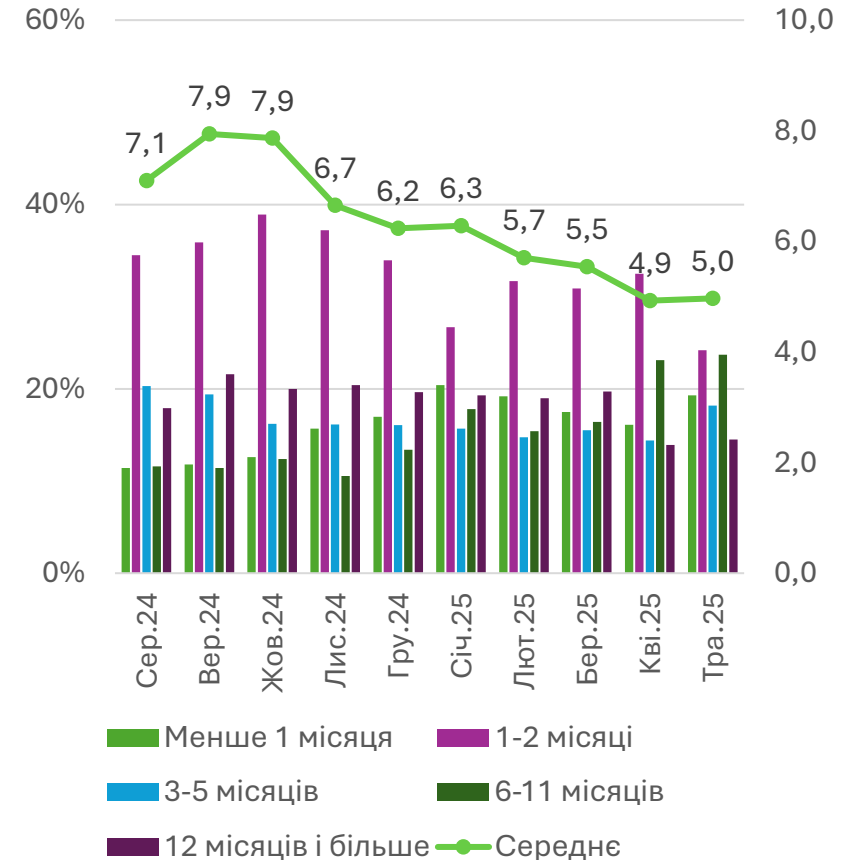
Сигнали про обмеження зростання, які не подолати без додаткових ресурсів

Однак наприкінці 2024 темпи відновлення почали уповільнюватись, очікування щодо зростання виробництва стагнуть, а ключові індикатори сигналізують про обмеження.

ІВДА
(Баланс між оцінками краще/гірше рік до року)

Забезпеченість замовленнями, %
підприємств та середнє

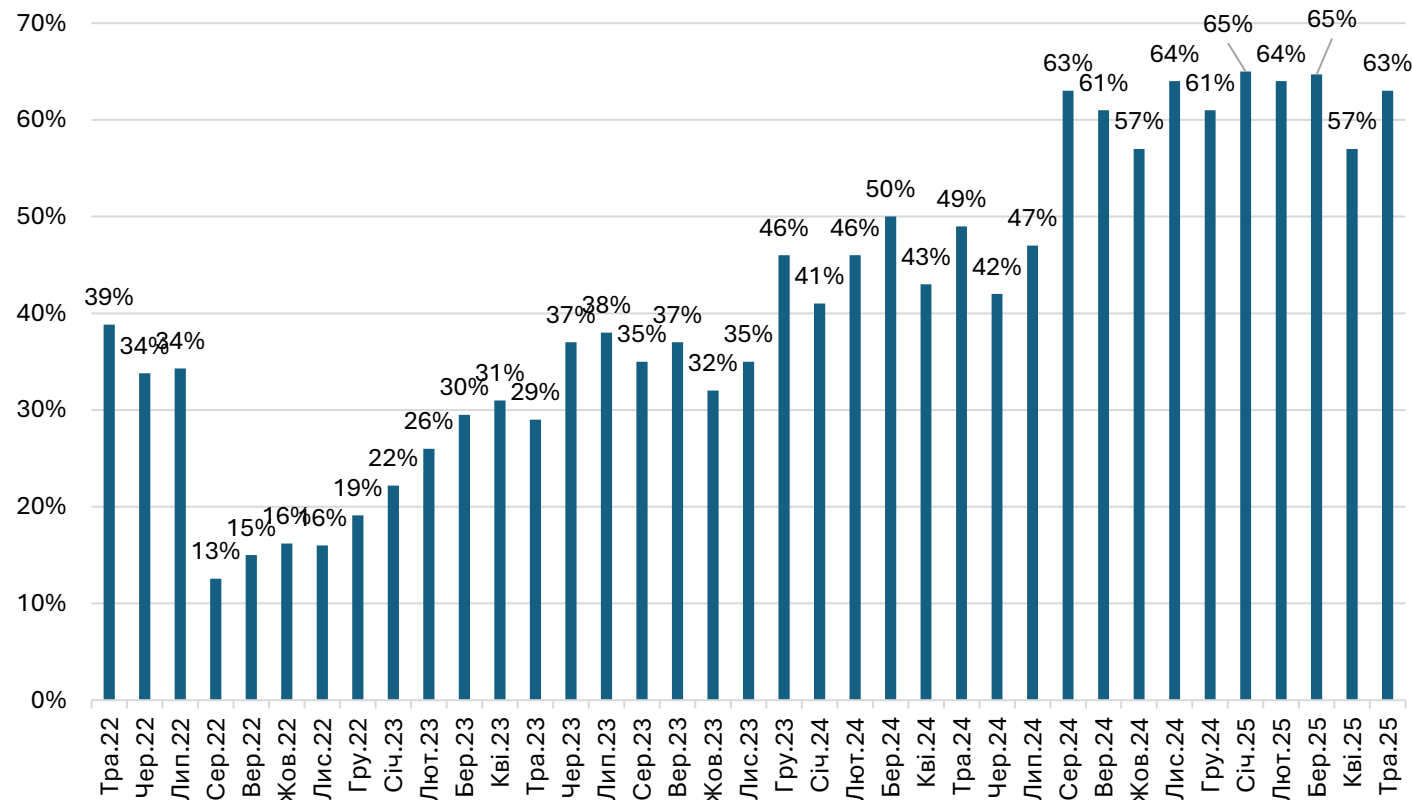

Виклики для бізнесу в умовах війни

Основні виклики, з якими стикається бізнес, передбачувані в умовах нестабільності

- брак робочої сили (63%)
- проблеми з фізичної безпекою внаслідок бойових дій та обстрілів цивільної інфраструктури армією РФ (47%)
- зростанням цін на сировину та матеріали (47%)
- проблеми з попитом (27%)

Брак робочої сили як перешкода, % респондентів

Що треба зробити, що б допомогти бізнесу в Україні

Працююча економіка під обстрілами — це доказ життєздатності демократичних інституцій, сили громадянського суспільства та здатності ринкових механізмів адаптуватися.

Український **бізнес демонструє безпрецедентну стійкість** в умовах війни. Але **без нової підтримки** й у бізнесу й країни в **цілому є ризик «дійти до межі можливостей»**.

Роль міжнародних партнерів — ключова, Україна не просить благодійності, а **звертається за підтримкою, що орієнтована на результат, спільний результат**.

Стойкість українського бізнесу — це не лише національний інтерес України, а **стратегічна основа європейської стабільності та безпеки**

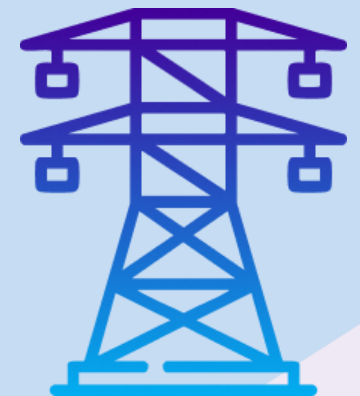
Що потрібно бізнесу: безпека, прогнозованість та люди

Покращення фізичної безпеки зокрема посилення систем ППО для захисту промислових зон і критичної інфраструктури.

Збільшення ринку праці, зокрема через професійну підготовку та перекваліфікації дорослих (для щоб поєднати запити роботодавців із можливостями для українців, які втратили роботу або змінили місце проживання)

Фіскальна та регуляторна політика під лозунгом **«стабільність, прозорість і передбачуваність»**, які дадуть бізнесу сигнал до дій навіть в умовах невизначеності

Українська енергетика в пошуках балансу

Українська енергетика – літо 2025

Показник	В 2021 році	Станом на червень 2025 року
Теплова генерація	11 ГВт	-9 ГВт (-80 %)
Добовий видобуток газу	55 млн м ³	~40 млн м ³
Запаси в ПСГ	≈ 20 млрд м ³	5,7 млрд м ³ (травень 2025)
Потужність імпорту з ENTSO-E	відсутня	650 МВт* (комерційний ліміт; технічний потенціал ≈ 1,7 ГВт)

* квота ENTSO-E збільшена з 1 травня 2025 року

Масовані удари знищили більшість ТЕС, газова інфраструктура пошкоджена, а мережі працюють на межі. Водночас бізнес та громади встановлюють >300 МВт приватних СЕС у 2024-25 роках — децентралізація прискорюється.

Ключові структурні загрози

- **Газова безпека**
  - Потрібно закачати 7–8 млрд м³ до 1 листопада
  - Дефіцит 4–6 млрд м³ → більше 1 млрд євро імпорتنих витрат
- **Втрата гнучкості системи**
  - -9 ГВт ТЕС → вечірні дефіцити та зимові ризики
  - Брак маневрових ТЕЦ і накопичувачів
- **Вразливість мереж + ядерна безпека**
  - ЗАЕС 8 разів у блекауті
  - Багато ПЛ 330/750 кВ живляться одноланцюжково
- **Фінансовий тиск**
  - ставка фінансування для енергетичних проєктів досягає 10–20 % — інвестор потребує більше 10–20 % річної дохідності (у 2–3 рази дорожче, ніж у ЄС).
  - Реструктуризація 825 млн дол. США «зелених» облігацій «Укренерго»
- **Нерівний доступ до автономних рішень**
  - Приватні СЕС/генератори → «енергетична нерівність» громад

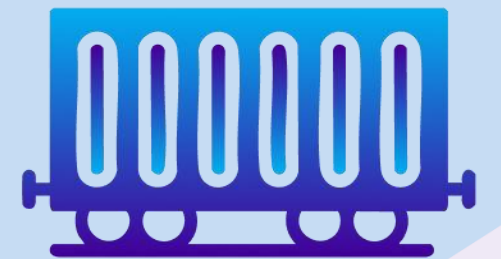
Шлях до стійкості 2025-2026

Показник	Конкретний крок	Джерело коштів / партнер
1. Газова безпека	Законтрактувати 5–6 млрд м ³ + бронювання польського, угорського, румунського маршрутів	ЄБРР, Norway Grants
2. Гнучка генерація	1 ГВт газопоршневих/когенераційних станцій + ≥180 МВт батареїних систем зберігання енергії (BESS)	ЄІБ, IFC, приватні IPP
3. Захист та швидкі ремонти	Єдиний проєкт на трансформатори, мобільні ПС, ремонтні бригади	Ukraine Facility
4. Енергоавтономність громад	Програма мікро-СЕС + батареї для лікарень, шкіл, водоканалів	донорські гранти, пільговий лізинг
5. Локалізація обладнання	Пріоритет у держзакупівлях + “єдине вікно” для інвестора (без податкових пільг)	регуляторні зміни
6. Інтеграція з ENTSO-E	Підвищити перетоки до ≥1 ГВт у двох напрямках	CEF Energy, ЄІБ/ЄБРР, технічна підтримка ENTSO-E

**Енергетика України — спільний фронт для
України та партнерів.**

**Якщо захистимо її сьогодні — зміцнимо
безпеку Європи завтра.**

Транспортна інфраструктура

Транспортна система-2025

Ключовий показник (січень-травень 2025)	Значення	Коментар
Вантажі через порти Великої Одеси	30 млн т	+45 % дпр; контейнерні сервіси повертаються
Завантаженість Дунайських портів	≈ 60 % номіналу	Недостатнє днопоглиблення, високі тарифи каналу Суліна
Зерно залізницею	-30 % дпр	Врожай ↓ + обмежені потоки на Дунай
Реєстрації в eCherha	>2 млн	Але очікування онлайн на КПП з Польщею до 5 діб
Атаки на порти/вузли	398 ударів (морські порти)	Цілеспрямована дестабілізація логістики

Головна риса: транспорт працює, та ресурс стійкості майже вичерпаний

П'ять системних загроз логістиці

- **Дисбаланс потужностей**
  - Потужності портів удвічі більші за поточний зерновий експорт → демпінг тарифів
- **Перевантажені західні КПП**
  - Одноколійні під'їзди, черги онлайн 3–5 діб, ризик блокад
- **Політична вразливість кордонів**
  - Протести перевізників у Польщі, вибори в Румунії, секторальні обмеження
- **Фінансова пауза інвестпроектів**
  - USAID заморозив 1435 мм до Львова; частина CEF/Ukraine Facility буксує
- **Цифровий розрив**
  - eЧерга, e-TIR, сканери не інтегровані з системами Польщі/Румунії/Угорщини → користувач не відчуває ефекту «зелених смуг»

Шлях до стійкості 2025-26

Показник	Конкретний крок	Джерело коштів / партнер
1. Гнучкість маршрутів	Мультимодальні хаби, дублюючі колії, резервні Дунайські причали	ЄБРР, ЕІВ, приватні стивідори
2. Усунути «вузькі місця»	Завершити реконструкцію Ягодин, Рава-Руська, Ізмаїл; об'їзди до КПП	CEF Transport
3. Довіра до залізниці	Нова тарифна політика + онлайн-трекінг вагонів + KPI-дашборд для клієнтів	«Укрзалізниця»
4. Захист морських коридорів	Страховий пул, протидронові системи, прискорена модернізація причалів	УК, JICA
5. Координація з ЄС	Спільний 24/7 Border Task-Force: години роботи, сканери, е-черга, е-TIR	Єврокомісія, DG MOVE, митниці PL/RO/HU
6. Стабільні контракти УЗ	Перехід на сезонні тендери на вагони (3-6 міс)	УЗ + зернотрейдери, бізнес-асоціації

Інвестиції в гнучкість та узгоджені правила з ЄС перетворюють українську логістику з «вузького горлечка» на надійне європейське плече постачання.

Митна сфера: реформування під час війни

Ключові досягнення

- ✓ **Приєднання України до Конвенції про спільний транзит (NCTS) та часткова інтеграція до IT-систем ЄС**
- ✓ **Значне просування у впровадженні інституту АЕО**
- ✓ **Посилення відповідальності за контрабанду товарів у значних розмірах у т. ч. підакцизних**
- ✓ **Поступове впровадження окремих IT рішень, спрямованих на цифровізацію митних процедур**
- ✓ **Удосконалення процедур із захисту прав інтелектуальної власності**
- ✓ **Посилено технічне оснащення митниці**

Виклики

Виклики на шляху реформування

- Реформування в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну
- Удосконалення ІТ складової митних процедур та приєднання до ІТ-систем ЄС
- Ухвалення та імплементація митного законодавства відповідно до acquis ЄС.
- Недостатня кадрова спроможність Митної служби
- Забезпечення принципів доброчесності та антикорупційних заходів

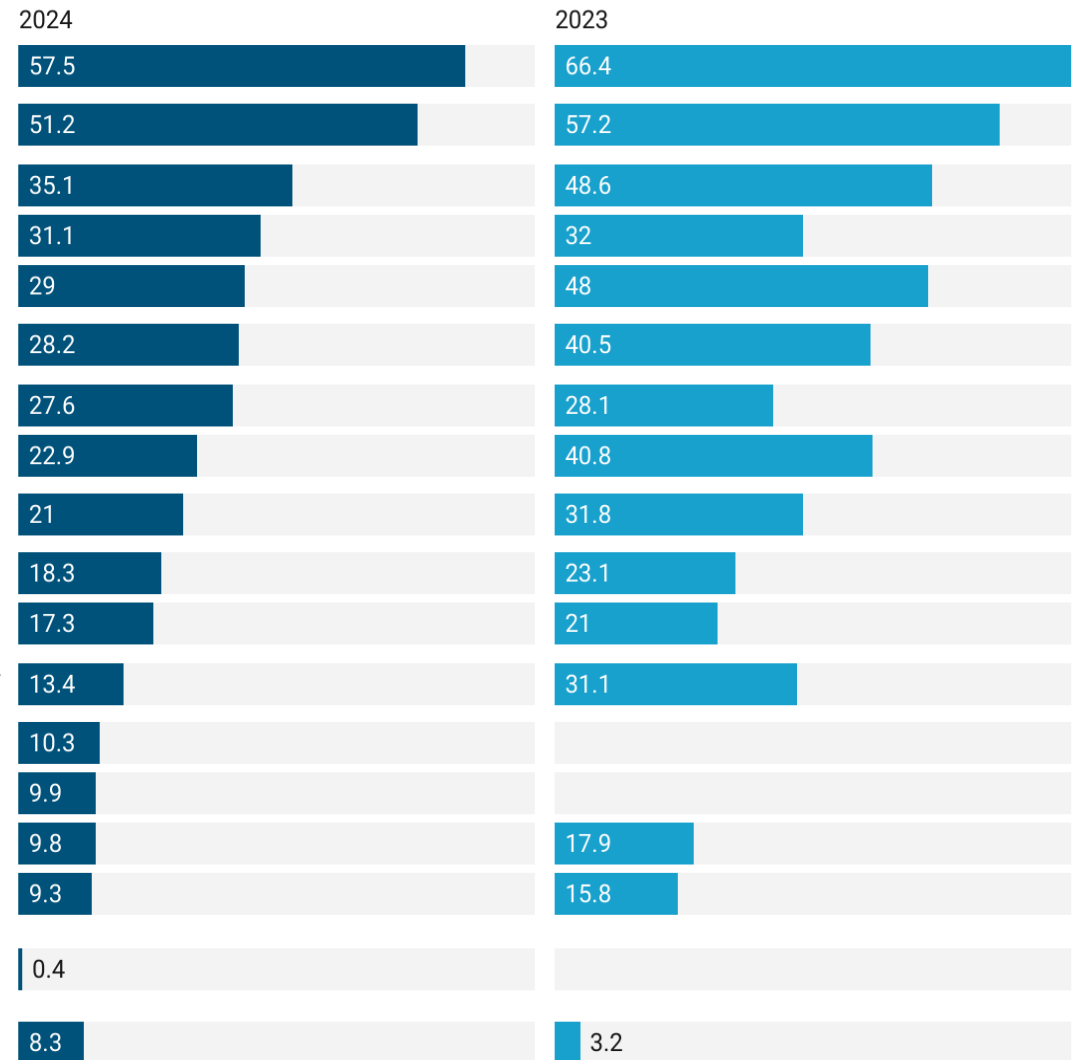
Виклики пов'язані з перспективою членства в ЄС

- Ризик втрати частини митних платежів
- Найдовший зовнішній сухопутний кордон ЄС
- Значні зміни у прикордонній інфраструктурі України, з огляду на втрату значення кордону з країнами ЄС

Очікування бізнесу від реформи митної сфери

- **Зменшення фінансових і часових витрат на митні процедури**
- **Автоматизація митних процедур та зменшення людського фактору**
- **Покращення технічного оснащення митниці**
- **Посилення безпекових функцій митниці**

Зменшення часу при проходженні митних процедур
 Зменшення фінансових витрат при проходженні митних процедур
 Автоматизації процедур, мінімізація людського фактору
 Покращення технічного оснащення митниці
 Зменшення рівня корупції
 Можливості подавати документи повністю в електронному вигляді
 Посилення безпекових функцій
 Відкриття нових пунктів пропуску
 Посилення боротьби з контрабандою, зменшення обсягів товарів, ввезених з порушенням митних правил
 Зменшення фіскальної ролі митниці
 Збільшення митних надходжень до державного бюджету
 Введення особистої відповідальності працівників митниці за шкоду, заподіяну їхніми неправомірними діями
 Довіри бізнесу до митниці
 Гармонізації митного законодавства з нормами ЄС
 Збільшення кількості митних інспекторів
 Підвищення кваліфікації працівників митниці
 Наділення Голови Держмитслужби реальними повноваженнями для впровадження змін та його політична незалежність
 Не знаю / Важко сказати

Джерело: «Моніторинг роботи митниці очима бізнесу – 2024». Презентація за результатами ІХ хвилі опитування українських експортерів та імпортерів <https://surl.lf/kayyycy>

Результат на момент вступу в ЄС

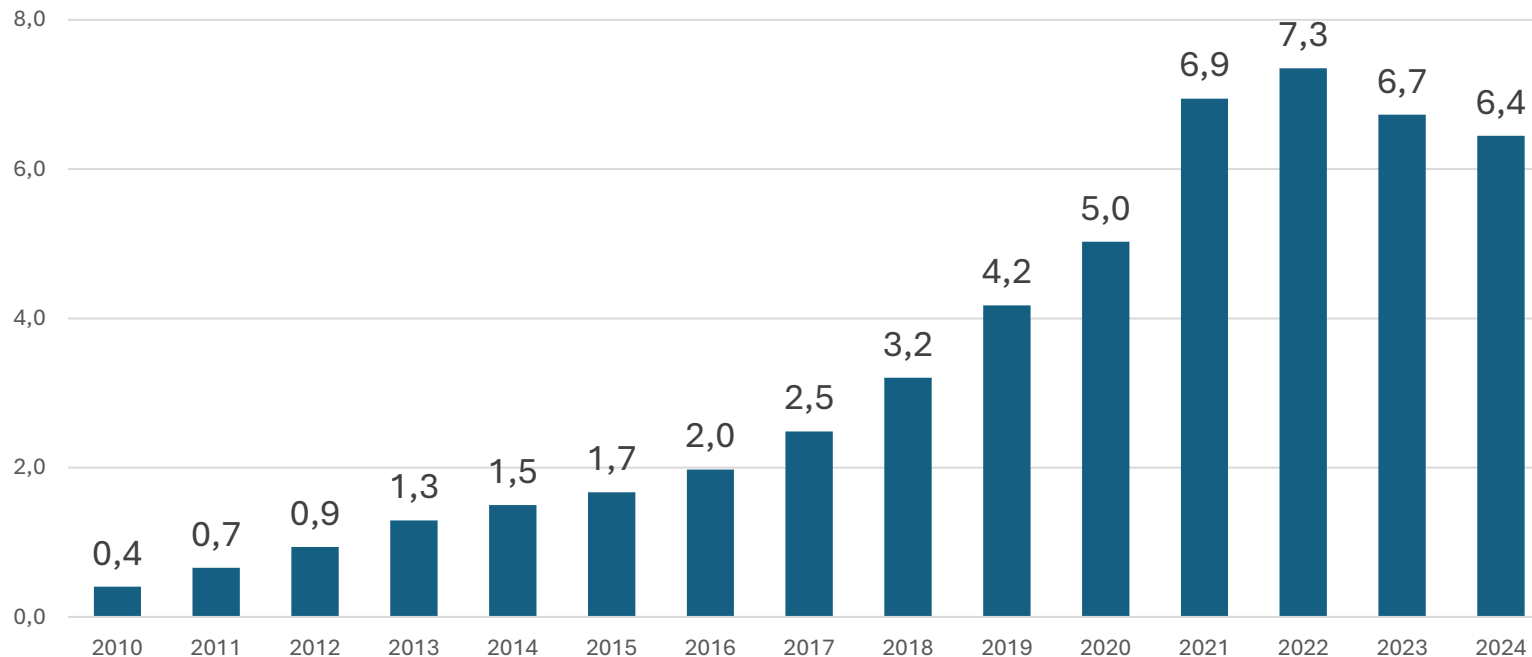
- ✓ Українська митниця має стати повноцінним та надійним партнером європейської митної спільноти, що означає не лише технічну модернізацію чи адаптацію окремих процедур, а й глибинне інституційне перезавантаження
- ✓ Довіра бізнесу є ключовим індикатором ефективності митної служби
- ✓ Стабільність правових умов, прозорість процедур та дотримання принципів етичного управління
- ✓ Українська митна інфраструктура має органічно вбудуватися в єдину європейську систему управління кордонами

Цифровізація та інновації

Цифровізація в умовах війни та економічний внесок ІТ-сектору

Експорт комп'ютерних послуг, млрд дол. США

Джерело: НБУ

Роль ІТ-сектору в економіці:

- ІТ-сектор забезпечив 3% валової доданої вартості (ВДВ) України у 2024 році.
- В його структурі домінують ІТ-послуги, що генерують 73% ВДВ сектору.
- Попри скорочення експорту ІТ-послуг на 4,2% у 2024 році до \$6,4 млрд, вони склали 37,4% від загального експорту послуг, що є критично важливим для платіжного балансу.

Ключові досягнення та інновації

Цифрові державні послуги ("Дія"):

- Екосистема залишається флагманом цифровізації, пропонуючи доступ до 28 цифрових документів та понад 130 послуг на порталі.
- З початку війни було запроваджено понад 100 нових послуг, адаптованих до воєнних реалій, як-от "єВідновлення".

Інновації в оборонній сфері (Defense Tech):

- У квітні 2023 року було запущено оборонно-технологічний кластер Brave1.
- Станом на червень 2025 року на платформі зареєстровано понад 3600 розробок, 300 з яких кодифіковано за стандартами НАТО.

Телекомунікаційна стійкість та інтеграція в ЄС:

- Оператори забезпечили стійкість мереж завдяки національному роумінгу, мережі Starlink та встановленню понад 500 тис. акумуляторів і генераторів.
- Україна приєдналася до єдиної роумінгової зони ЄС ("Roam like at home").
- Відбулася інтеграція у довірчий простір ЄС, що дозволило взаємно визнавати електронні підписи.

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

- **Кібербезпека:** У 2024 році зафіксовано 4315 кібератак, пов'язаних зі спецслужбами РФ (зростання на 70%). Атака на "Київстар" продемонструвала високу вразливість критичної інфраструктури.
- **Обмеження доступу до даних:** Закриття ключових держреєстрів (ЄДР, ДЗК та ін.) гальмує інвестиційні процеси та підвищує бізнес-ризик.
- **Цифровий розрив:** 10% українців не користуються інтернетом, особливо це стосується сільської місцевості та людей з низькими доходами.
- **Дефіцит ресурсів:** Сектор стикається з руйнуванням інфраструктури, браком кадрів через мобілізацію та виїзд, а також низьким рівнем фінансування R&D (0,37% ВВП проти 2,22% в ЄС).

Стратегічні кроки на майбутнє

- **Імплементувати нове законодавство ЄС** щодо цифрових ринків та цифрових послуг;
- **Зробити необхідні кроки** для впровадження мережі 5G в Україні;
- **Доопрацювати і прийняти законопроект** про захист персональних даних, GDPR
- **Враховувати можливості доступу** різних категорій населення до цифрових послуг при розробці програм соціальної підтримки і в тому числі передбачати створення нецифрові альтернатив.

Україна – ЄС: втримати темп взаємодії

Після 2022 року ЄС став домінуючим зовнішнім партнером України

- **Зросла роль ЄС** як торговельного партнера України
- **Поглибилась інтеграція** енергетичної та транспортної інфраструктури
- **Активізувались** бізнес зв'язки
- **ЄС став головним** місцем перебування українців за кордоном
- **Набагато тіснішими** стали фінансові зв'язки
- **Окремим напрямком** стала військова та військово-промислова співпраця

Поглиблення відносин базувалось на кількох елементах

- **Реалізації Угоди про асоціацію**
  - Взаємне скасування більшості мит
  - Приєднання до Пан-Європейсько-Середземноморської конвенції про правила походження, системи спільного транзиту з ЄС, Європейської мережі операторів системи передачі електроенергії (ENTSO-E)
  - Визнання ЄС еквівалентності для кількох видів насіння
- **Нових, частково тимчасових, рішеннях ЄС**
  - Тимчасові автономні торговельні заходи, які скасували ненульові мита з боку ЄС
  - Тимчасова угода про вантажні автомобільні перевезення
  - "Роумінг як вдома"
- **Участі України у програмах ЄС та співпраці з агенціями ЄС**
- **Підготовці до членства після отримання статусу кандидата у червні 2022 року**

Однак відносини залишаються крихкими

- **Економічні зв'язки ЄС з Україною слабкі**
- **Поступово накопичуються виклики:**
  - Нерівномірний прогрес у реалізації реформ Україною
  - Погіршення умов доступу на ринок ЄС порівняно з червнем 2022 року
  - Відставання у реалізації секторальної інтеграції у рамках Угоди про асоціацію
- **Зараз існує суттєвий ризик гальмування переговорів щодо членства**

Україна як елемент стратегічної автономії ЄС

Внесок України включає:

- Навчену армію
- Інноваційні рішення у сфері безпеки та оборони
- Динамічний розвиток цифрових технологій
- Освічену та адаптивну робочу силу
- Значні природні ресурси
- У повоєнний період, найбільш динамічний ринок Європи, зважаючи на масштаби відновлення та відбудови

Економічна стійкість України в глобалізованому світі

Глобалізація та Україна

- **Економіка України** була і залишається частиною глобалізованого світу, який сьогодні переживає турбулентні часи.
- **Російська агресія** проти України впливає на світогосподарські процеси Це руйнування усталеної системи міжнародної взаємодії та зміни географії економічних стосунків.
- **Зовнішнє середовище** прямо та опосередковано впливає на можливості України забезпечувати поточну економічну стійкість та на економічну політику країни.
- **Висока динаміка змін** - це нові можливості, нові ризики, високий рівень невизначеності.
- **За часів війни** система міжнародних політичних та економічних стосунків України суттєво модифікується за змістом та форматом і набуває нових вимірів.

Україна на зовнішній світ: виміри взаємозв'язку

- **Військова допомога.** Масштаби, структура та умови військової допомоги – вплив на пріоритети бюджетної політики (джерела доходів та структура витрат), динаміку боргового навантаження, потреби в зовнішній макрофінансовій підтримці, тощо.
- **Санкційна політика.** Готовність та здатність міжнародної спільноти зробити економічну ціну війни абсолютно неприйнятною для РФ. Санкції - чинник досягнення справедливого миру. Невід'ємна складова миру - економічне покарання агресора.
- **Санкційна політика має конкретну економічну ціну для союзників.** Дискусії про використання заморожених коштів РФ для компенсації частини витрат союзників йдуть вже зараз.
- **Глобальні зміни.** Формування багатопольярного світу - це нові виклики, які вимагають швидкої та адекватної реакції від первинних економічних агентів, урядів та міжнародних інституцій. Експертиза в сфері геополітичних та гео економічних процесів - невід'ємна складова прийняття рішень на всіх рівнях

Україна на зовнішній світ: виміри взаємозв'язку

- **Глобальні зміни:** тенденції до формування багатопольярного світу породжують нові виклики.
- **Торговельні війни:** ці війни набувають глобального характеру, світова торговельна система зазнає і далі зазнаватиме суттєвих змін.
- **Інформація та політика:** переосмислення підходу до вироблення політики на основі фактичних даних (evidence based approach), інформаційна революція в державному управлінні.
- **Безпека:** перегляд усталених механізмів забезпечення міжнародної безпеки як викликом для міжнародної спільноти. Україна повинна пропонувати та просувати своє бачення нової безпекової архітектури.

Україна на зовнішній світ: виміри взаємозв'язку

- **Глобальні зміни:** тенденції до формування багатопольного світу породжують нові виклики.
- **Торговельні війни** набувають глобального характеру, світова торговельна система зазнає і далі зазнаватиме суттєвих змін.
- **Інформація та політика:** переосмислення підходу до вироблення політики на основі фактичних даних (evidence based approach), інформаційна революція в державному управлінні.
- **Безпека:** перегляд усталених механізмів забезпечення міжнародної безпеки як викликом для міжнародної спільноти. Україна повинна пропонувати та просувати своє бачення нової безпекової архітектури.
- **Адекватне фінансування військових витрат** в тому числі за рахунок внутрішніх джерел, розбудова національної безпекової автономії.
- **Повернення українців:** міграційна політика союзників України, глобальні міграційні тренди, безпекова та соціально-економічна ситуація в країні.

Україна на зовнішній світ: виміри взаємозв'язку

- **Прямі іноземні інвестиції:** традиційно низький притік порівняно з країнами Центральної та Східної Європи ще до війни, високі військово-політичні ризики, невизначеність щодо часу та формату мирного врегулювання та перспектив забезпечення стійкості національної економіки, акцент інвесторів на стійкість виробничо-комерційних ланцюгів
- **Співпраця з донорами** – сьогодні це механізм отримання критично необхідної макрофінансової допомоги та посилення економічної стійкості країни, раніше - розбудова ринкової економіки та створення умов для економічного зростання.
- **Експорт за часів війни:** ринки збуту за кордоном як чинник стійкості, збереження позицій на традиційних ринках.
- **Міжнародна військово-технічна співпраця:** перегляд суто військових доктрин, інвестиції в розвиток національних оборонно-промислових комплексів (ОПК).

Висновки

- **Економічна ситуація** сьогодні багато в чому визначається на полі бою. Безумовним пріоритет - посилення оборонних та безпекових спроможностей країни.
- **Українська економіка** за часів війни виявилась напорчуд стійкою. Але потенціал такої стійкості має свої обмеження.
- **Функціонування української економіки** критично залежить від зовнішньої допомоги в різних форматах.
- **Війна загострила хронічні проблеми** української економіки та поставила перед Україною нові виклики, які вимагають негайного реагування.
- **Рамки та зміст економічної політики** сьогодні багато в чому визначаються процесом набуття Україною членства в ЄС та співпрацею з міжнародними фінансовими інститутами.
- **Згуртованість українського суспільства**, неупереджений аналіз політичних та економічних проблем як основи прийняття зважених економічних рішень та ефективна міжнародна співпраця – запорука стійкості України в ці буремні часи.

КОНТАКТИ

Website: ier.com.ua

Email: institute@ier.kyiv.ua

Instagram https://www.instagram.com/ier_kyiv/

Facebook: <https://www.facebook.com/IER.Kyiv/>

Telegram: <https://t.me/ukreconomic>

Twitter: https://x.com/IER_Kyiv